

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
056/2022	Fylkesrådet	08.03.2022

Høring - Søknad om uttak av vann og regulering av vann for produksjon av smolt - Øksnes kommune

Sammendrag

Fylkesrådet anbefaler Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) å gi Elvenesstrand Smolt A/S tillatelse til vannuttak og regulering av Gullvikvatnet, Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet i Øksnes kommune.

Fylkesrådet mener at tiltakene vil ha positive samfunnsvirkninger ved at de legger til rette for nye arbeidsplasser, øker produksjon av settefisk og sikrer vannforsyningen til anlegget i tørrår. Det er videre svært positivt at det innføres konsesjon for de eksisterende vannuttakene i Tuvenvassdraget. Dette vil bidra til klare rammer for vannuttakene og være en oppfølging av Regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen.

Fylkesrådet mener at konsesjonen til vannuttakene i Tuvnelva bør inneholde en miljøbasert vannføring tilpasset behovene til laks og sjøørret. Villaksen ble rødlistet i 2021 og det er viktig å ivareta artens leveområder. Miljøbasert vannføring vil også bidra til at man når miljømål satt i regional plan for vannforvaltning.

Fylkesrådet ber NVE senke høyeste regulerte vannstand i Gullvikvatnet av hensyn til ørretbestanden og friluftslivet dersom det er tilstrekkelig vann i vassdraget til det. NVE bør også fastsette vilkår om slipp av minstevannføring i bekken nedstrøms Gullvikvatnet dersom forholdene tillater det. Fylkesrådet viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminneloven.

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring en søknad fra Elvenesstrand Smolt A/S om tillatelse til vannuttak og regulering av Gullvikvatnet ved Steinlandsfjorden og Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet i Tuvenvassdraget. Formålet med søknaden er å sikre vannforsyning til smoltanlegget på Elvenesstrand og legge til rette for økt smoltproduksjon. Vannuttakene i Tuvnelva er hovedvannkilde, mens Gullvikvatnet er tenkt som en supplerende vannkilde for å sikre vannbehovet i tørrår.

Vannuttakene i Tuvenvassdraget ble etablert allerede på 80-tallet og omfatter regulering av Vatnedalsvatn med seks meter og Sandskarvatn med fem meter. Reguleringene ble etablert før konsesjonslovgivningen var på plass. Det søkes derfor om konsesjon for å formalisere eksisterende vannuttak og reguleringer. Det vil ikke være behov for nye inngrep.

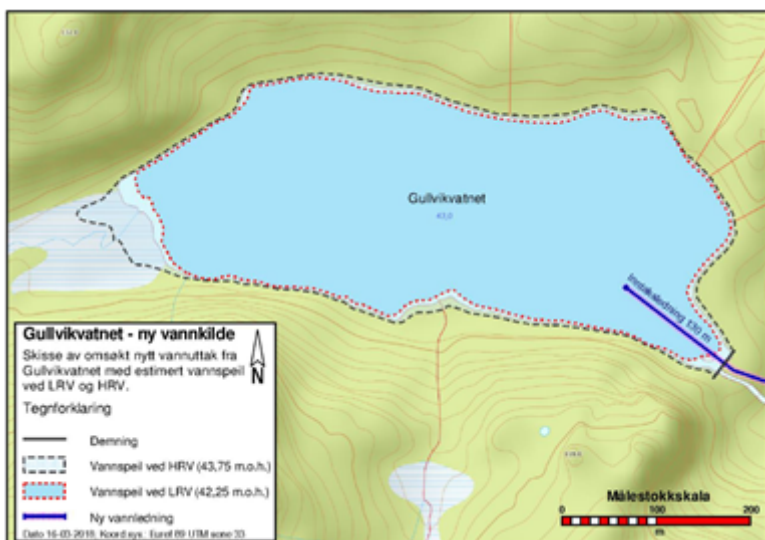
Tiltaket det søkes om i Gullvikvatnet er et nytt tiltak i et område uten større tekniske inngrep. Det søkes om vannuttak og regulering av Gullvikvatnet, samt tillatelse til å legge en rørledning i sjø

til smoltanlegget.

Figur 1 Oversiktskart hentet fra konsesjonssøknaden. Det avmerkede vassdraget mot nord er Gullvikvatnet. Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet ligger mot sør. Disse er begge en del av det lakseførende Tuvenvassdraget. Kartet viser også den omsøkte rørledningen i sjø på 2,2 km fra Gullvikvatnet til smoltanlegget på Elvenesstrand.

Gullvikvatnet er planlagt regulert 1,5 meter ved 0,75 m nedtapping og 0,75 m oppdemming. Det vil bygges en 0,75 meter høy dam ved utløpet. Ved nedtapping til laveste regulerte vannstand tørrlegges et areal på ca. 6 dekar. Tilsvarende oversvømmes et areal på ca. 8 dekar ved høyeste regulerte vannstand.

Figur 2 Endringer i neddemt areal ved regulering av Gullvikvatnet.

I følge søknaden vil restvannføringen i utløpselven fra Gullvikvatnet bli på 99,8 %. Det er derfor

ikke foreslått minstevannføring. Fra Gullvikvatnet vil vannet føres til sjøen i en nedgravd vannledning på 550 meter. Det skal etableres en midlertidig anleggsvei opp til Gullvikvatnet. Etter anleggsperioden skal både trase for vannledningen og anleggsveien revegeteres med naturlig vegetasjon. Fra sjøkanten legges en sjøledning på 2200 meter til smoltanlegget som ligger ved utløpet av Tuvenelva.

Figur 3 Gullvikvatnet. Bilde hentet fra høringsuttalelse fra Øksnes kommune.

Problemstilling

Saken gjelder søknad om regulering og vannuttak fra Gullvikvatnet og formalisering av eksisterende vannuttak og reguleringer i Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet ved innføring av konsesjon. Formålet er å legge til rette for økt produksjon i settefiskanlegget på Elvenesstrand og sikre vannforsyning i tørre perioder.

Tiltakene vil bidra til økt produksjon av smolt i en region med underskudd på smolt til matfiskproduksjon. Dette vil minimere behovet for import av smolt og dermed også faren for import av sykdom fra andre regioner, og smittespredning til matfiskanlegg ved transport langs kysten. Antall ansatte ved smoltanlegget forventes å øke med fire.

Tuvenvassdraget (Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet)

Innføring av konsesjon for regulering og vannuttak fra Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet betyr at det vil fastsettes bestemmelser for tiltakene med tilhørende manøvreringsreglement for vannføring. Formalisering av tiltakene vil i seg selv ikke medføre nye inngrep. Konsesjonene vil inneholde standardvilkår som gjør det mulig for forvaltningen å pålegge undersøkelser og miljøforbedrende tiltak dersom det er behov for det.

Tuvenelva har bestander av laks og sjøørret, men har vært stengt for fiske i om lag 20 år. Dette kommer av et manglende høstbart overskudd for laks og sjøørret. Det fremgår av høringsuttalelsen fra Statsforvalteren at man tidligere har opplevd tørrlegging i nedre deler av Tuvenelva knyttet til vannuttak til smoltanlegget, og at dette nå skal være rettet opp i.

Vannforskriften setter miljømål med frister for alt vann i Nordland, med mål om å sikre en

helhetlig og økosystembasert vannforvaltning. Tuvenelva er registrert med dårlig økologisk tilstand på vann-nett.no. Årsaken er vannuttak og påvirkning fra lakselus. Miljømålet for Tuvenelva er at den skal oppnå god økologisk- og kjemisk tilstand innen 2027. Grunnet påvirkningene vurderes elven å være i risiko for å ikke oppnå miljømålet innen fristen. For å oppnå miljømålet foreslås avbøtende tiltak med slipp av tilstrekkelig og sesongbasert minstevannføring (miljøbasert vannføring) tilpasset laksen og sjørretens behov. I søknaden er det ikke foreslått slipp av minstevannføring fra Vatndalsvatnet, eller Sandskarvatnet. Både innføring av konsesjon og miljøbasert vannføring vil bidra til å følge opp regional plan for vannforvaltning.

Det finnes ikke kjente, verneverdige kulturminner under fylkeskommunes forvaltningsområde ved de eksisterende anleggene i Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet.

Gullvikvatnet

Regulering av Gullvikvatnet vil medføre inngrep i et område uten tyngre tekniske inngrep. Det er noen fritidshus i området og det går sau i utmarken i beitesesongen. En dam på 0,75 meter vil bli et synlig inngrep, men skogsvegetasjon i området gjør at den kun forventes å bli synlig lokalt. De største virkningene blir konsekvenser for fisk og naturtyper ved regulering av vannet og redusert vannføring i elven ned til fjorden deler av året.

Ved bruk av høyeste regulerte vannstand vil et myrområde vest for vannet oversvømmes og vegetasjonen her kan ødelegges. Dersom en stor del av innløpsbekken til Gullvikvatnet blir liggende under vann vil oppvekstområder for ørret forsvinne og rekruttering til bestanden vil svekkes. Høyere vannstand vil påvirke friuftslivsinteressene ved at fremkommeligheten rundt vannet blir vanskeligere og bålplasser oversvømmes. Ved bruk av laveste regulerte vannstand vil den visuelle opplevelsen for friluftslivet forringes noe.

Det ligger to fritidsboliger og en hytte i nærheten til Gullvikvatnet. Reguleringen vil medføre tørrlegging av elven fra vannet til sjøen i tørrår. Vann må da hentes i vannet. Som avbøtende tiltak foreslår søker å etablere en vannpost som eiere av fritidsboligene kan benytte seg av, slik at de slipper å hente vann fra Gullvikvatnet.

Gullvikvatnet med utløpselv er en del av vannforekomsten «Bekkefelt i Romsetfjorden – Steinlandsfjorden». Vannforekomsten er vurdert til å ha god økologisk tilstand, uten kjente påvirkninger av betydning. Miljømålet for vannforekomsten er satt god økologisk- og kjemisk tilstand innen 2027. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring fra Gullvikvatnet i konsesjonssøknaden. Det må vurderes om etablering av vannuttak og regulering kan medføre at miljømål satt i regional plan for vannforvaltning ikke nås, eller at eller at miljøtilstanden i Gullvikvatnet og bekken forringes.

De planlagte inngrepene vil ikke komme i konflikt med kjente, verneverdige kulturminner innenfor fylkeskommunens forvaltningsområde.

Høringsuttalelser fra andre parter

Uttalelsene kan leses i sin helhet på NVE sine nettsider for konsesjonssaker.

Statsforvalteren i Nordland (Se vedlegg 1 for hele uttalelsen)

Vi vil anbefale at det i konsesjonen settes vilkår om slipp av minstevannføring fra Vatndalsvatnet og/eller Sandskarvatnet tilsvarende alminnelig lavvannføring, eventuelt tilsvarende 5-persentil for sommer og vinter. «Flaskehalsene» for fiskebestandene i Tuvenelva er vinter og seinsommer, da tilsiget til elva er på det laveste. Slipp av minstevannføring vil etter vår vurdering være nødvendig for å kunne oppnå miljømålet god økologisk tilstand (jf. den regionale

vannforvaltningsplanen). God økologisk tilstand vil også bety at laksebestanden når gytebestandsmålet, og at det i tillegg vil være et høstbart overskudd.

Slipp av minstevannføring vil også gi en positiv effekt på landskapsbilde og på fisk og andre vannlevende organismer oppstrøms den anadrome delen av Tuvenelva. Vi mener det ut fra hensynet til kjente miljøverdier vil være viktigere å sette vilkår om minstevannføring i Tuvenvassdraget enn i utløpsbekken fra Gullvikvatnet. (...)

For ørretbestanden i Gullvikvatnet vil rekrutteringen kunne bli redusert dersom vannstanden i vatnet blir så høy på høsten at en stor del av innløpsbekken blir liggende under «stille» vann. Alternativt vil oppvandringen for gytefisk bli vanskelig på grunn av et bredt og grunt delta. Her bør det i så fall vurderes om det skal graves en kanal for å lette oppvandringen. Vi støtter ellers de avbøtende tiltak som er foreslått av konsesjonssøker.

Vi forutsetter at konsesjonen fastsettes med moderne naturforvaltningsvilkår som gir forvaltningen mulighet til å pålegge konsesjonæren avbøtende tiltak og undersøkelser. Etter noen år vil det være aktuelt å pålegge nye fiskebiologiske undersøkelser i Tuvenelva, Vatndalselva og Gullvikvatnet for å kartlegge bestandsutviklingen etter utbygging og effekten av et eventuelt minstevannføringslipp og eventuelle andre kompensierende tiltak.

Avslutningsvis vil vi minne om at summen av alle arealinngrep de siste 10-årene har bidratt til en naturkrise, der et stort antall arter har hatt en kraftig tilbakegang og står i fare for å bli utryddet. Det blir også stadig mindre uberørt og intakt natur. Det er viktig å unngå en forverring av denne situasjonen ved stadig nye arealinngrep. Vi er derfor kritiske til videre nedbygging av natur.

Øksnes kommune (Se vedlegg 2 for hele uttalelsen)

Hovedutvalg Teknisk er positive til innvilgelse av konsesjonen. Begrunnelsene for dette er at konsekvensen av tiltaket synes akseptable sett opp imot etablering av arbeidsplasser, spesielt dersom minstevannføring i nedstrøms bekk opprettholdes og at maksimalt vannivå senkes. Samtidig ønskes det en vurdering av følgende før det fattes endelig vedtak om konsesjon:

- Opprettholdelse av minimumsvannføring i utløpsbekken
- Senke oppdemningsnivået av Gullvikvatnet til 35-40 cm over kote 43.
- Vurdering av konsekvenser for friluftsliv og myra innerst i vannet dersom omsøkt maksvannstand opprettholdes.
- Øksnes kommune må vedta å frafalle regulering til framtidig drikkevannskilde.

Drøfting

De omsøkte tiltakene vil bidra til en sikker vannforsyning til smoltanlegget. Dette er særlig viktig med tanke på at man de kommende årene forventer mer uforutsigbart vær grunnet klimaendringene.

Stabil vannforsyning vil legge til rette for økt smoltproduksjon og fire nye arbeidsplasser. Det forventes at disse arbeidsplassene vil gi ringvirkninger og grunnlag for nye arbeidsplasser i andre næringer lokalt og regionalt. Økt lokal produksjon av smolt vil redusere behovet for import, og dermed redusere faren for import av sykdom og smittespredning.

Det er positivt at eksisterende vannuttak i Tuvenvassdraget nå blir formalisert. Innføring av konsesjon vil bety at man kan få klare og oppdaterte rammer for forvaltning av vannressursene i vassdraget. En konsesjon med moderne naturforvaltningsvilkår vil gi forvaltningen verktøyene de trenger for å iverksette tiltak og undersøkelser for å bedre miljøforholdene i vassdraget dersom det oppstår behov for det. Innføring av konsesjon kan bidra til bedre vannmiljø i vassdraget og vil

være i tråd med regional plan for vannforvaltning.

I 2021 havnet villaksen på norsk rødliste for arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Dette kommer av en kraftig reduksjon i bestanden over tid. Tuvenelva har i dag et svært lavt høstbart overskudd i laksebestanden. Sett i lys av dette er det viktig at man ved behandling av konsesjonssøknaden vurderer avbøtende tiltak. Ett viktig tiltak er slipp av tilstrekkelig og sesongbasert minstevannføring (miljøbasert vannføring) tilpasset laksen og sjørretens behov. Miljøbasert vannføring kan bedre forholdene for fiskebestandene i vassdraget og til at man oppnår miljømålet for Tuvenelva fastsatt i regional plan for vannforvaltning. Tiltaket vil være i tråd med regional plan for vannforvaltning.

Regulering av Gullvikvatnet kan føre til oversvømming av et myrområde og oppvekstområder for ørret med «stillestående» vann i innløpsbekken. Høyere vannstand vil også gjøre området mindre tilgjengelig for friluftsliv. For å unngå disse uønskede konsekvensene bør der vurderes om øverste tillatte regulerte vannstand kan senkes.

Vannuttaket i Gullvikvatnet skal brukes i tørre perioder og det er ikke foreslått minstevannføring for utløpsbekken. Dette betyr at bekken stort sett vil ha normal vannføring, men at den kan bli tørrlagt i perioder. For å hindre at relativt korte perioder med tørrlegging forringer miljøverdiene i bekken, bør det vurderes å fastsette vilkår om minstevannføring i utløpsbekken.

Dersom det gis konsesjon til regulering av Gullvikvatnet uten vilkår om slipp av minstevannføring, må det vurderes om vedtaket kan medføre at miljømålet ikke nås eller at tilstanden forringes for Gullvikvatnet og utløpsbekken, jf. vannforskriftens § 12. Det må også vurderes om vannet og utløpsbekken skal skilles ut som en egen vannforekomst med status som sterkt modifisert. Som en del av vurderingen må det sikres at alle relevante tiltak gjennomføres for å redusere faren for forringet miljøtilstand og at miljømålene ikke nås.

I områder for nye tiltak vurderes potensialet for funn av hittil ukjente, automatisk fredete kulturminner innenfor fylkeskommunens forvaltningsområde som lavt. Det er derfor ikke nødvendig med en arkeologisk befarig av området før konsesjon kan gis.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden mener at de samlede virkningene av tiltakene er positive og anbefaler at det gis konsesjon. Fylkesråden er svært fornøyd med at det må innføres konsesjon for reguleringer og vannuttak som tidligere ikke har hatt dette. Dette er en oppfølging av regional plan for vannforvaltning og kan bidra til en bærekraftig og helhetlig forvaltning av Tuvenvassdraget.

Fylkesråden mener at det er viktig å ivareta villaksbestanden i Nordland. Arten er vurdert som *nær truet* i Norsk rødliste og fiskens leveområder forvaltes godt dersom vi ønsker å hindre en videre nedgang i bestanden. Fylkesråden mener derfor at vilkår om miljøbasert vannføring tilpasset behovene til laks og sjørret i konsesjonen må vurderes tatt inn i konsesjon for tiltakene i Tuvenvassdraget.

Fylkesråden ser at en regulering av Gullvikvatnet vil ha betydning for en sikker vannforsyning til settefiskanlegget i tørre perioder. Fylkesråden ber NVE vurdere om tiltaket kan tilpasses miljø- og friluftslivsinteresser, samtidig som settefiskanleggets behov for vann imøtekommes. Det bør i den sammenheng vurderes å senke øverste tillatte regulerte vannstand av hensyn til fisk og friluftsliv. Det bør også vurderes om det kan fastsettes vilkår om slipp av minstevannføring i bekken nedstrøms Gullvikvatnet.

Tiltaket berører ikke kjente, verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert

forvaltningsansvar for og potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, minner fylkesråden om at det påligger utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Medvirkning

Medvirkningsrådene har fått mulighet til å uttale seg ved at saken er sendt til medvirkning@nfk.no. Saken vurderes til ikke å direkte berøre medvirkningsorganenes interesseområder.

Konsekvenser

Saken vurderes å ikke ha økonomiske eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har ingen miljømessige eller likestillingsmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Når det gjelder konsekvenser for miljø/klima, folkehelse og andre relevante forhold vises det til selve saken.

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt. 3.26, heter at «Myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon, påklage vedtak og fremme innsigelse til andre vassdragsinngrep og –anlegg (jf. lovens § 3 punkt a og b) etter lovens § 8, delegeres til fylkesrådet.»

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet anbefaler at det gis konsesjon til Elvenesstrand Smolt A/S for vannuttak og regulering av Gullvikvatnet, Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet i Øksnes kommune. Dette under forutsetning om at Norges vassdrags- og energidirektorat tar inn vilkår for følgende punkt i konsesjonene dersom det er tilstrekkelig vann i vassdragene til det:
  - a. Miljøbasert vannføring tilpasset behovene til laks og sjørørret i Tuvanelva.
  - b. Lavere høyeste regulerte vannstand i Gullvikvatnet enn omsøkt av hensyn til ørretbestanden og friluftslivsinteresser.
  - c. Slipp av minstevannføring i bekken nedstrøms Gullvikvatnet.
  - d. Videre må avbøtende tiltak foreslått i konsesjonssøknaden følges opp.
2. Fylkesrådet mener at det er svært positivt at det innføres konsesjon for de eksisterende vannuttakene i Tuvenvassdraget. Dette vil bidra med klare rammer for vannuttakene og være en oppfølging av Regionale plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen.
3. Fylkesrådet viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Bodø den 14.02.2022

Christian Torseth

fylkesråd for kultur, klima og miljø

sign

08.03.2022 Fylkesrådet
FRÅD-056/2022

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedlegg:

Tittel

Høring av søknad om uttak av vann og regulering av vann for produksjon av smolt, Øksnes kommune, Nordland .PDF (470316)

DokID

415119